

Tatjana Živković,
dipl. pravnik

Pregledni naučni rad
UDK: 349.6:343.8.

PRIMENA KAZNENOG PRAVA PREMA ZAKONU O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Apstrakt

Zakonodavni okvir u svakoj zemlji predstavlja jedan od elementarnih, a u isto vreme i ključnih uslova za očuvanje i unapređenje životne sredine. U Republici Srbiji sistem pravnih normi u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine, čini veliki broj zakona i drugih propisa. Svakako najvažniji i po svojoj strukturi najsloženiji sistemski zakon iz ove oblasti je Zakon o zaštiti životne sredine. Imajući u vidu značaj ovog zakona, odnosno da se njime uređuje integralni sistem životne sredine kojim se obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u našoj zemlji, odredbe koje utvrđuju kaznene mere predstavljaju bitan segment ovog propisa. U radu su prikazane odredbe koje utvrđuju privredne prestupe i prekršaje i kaznenopravne mere koje se mogu preduzimati protiv učinilaca ovih ekoloških delikata, prema ovom zakonu, kao i njihova primena, na osnovu dostupnih podataka republičke inspekcije za zaštitu životne sredine.

Ključne reči: *Zakon o zaštiti životne sredine, keznene odredbe, privredni prestupi, prekršaji, kaznene mere, inspekcija za zaštitu životne sredine*

1. UVOD

Primena zakona u čitavoj međunarodnoj zajednici je jedna od osnovnih državnih funkcija i podrazumeva preduzimanje radnji koje su usmerene ka oceni usaglašenosti sa zakonskom regulativom, korekciji ponašanja koje odstupa od zahteva ili sprečavanju aktivnosti koje mogu ugroziti životnu sredinu i zdravlje ljudi. Državni organi ove radnje preduzimaju sledećim načinima:

- Putem inspekcija, koje utvrđuje kako status posmatranih subjekata kontrole, tako i povrede zakona koje su učinili;

- Putem pregovora, kojima se postiže međusobni sporazum državnog organa i kontrolisanog subjekta 36/09 i 72/09, 43/11.
- koji nije usaglasio svoje ponašanje o rokovima i načinima za postizanje usaglašenosti sa zakonom;
- Putem prinude, kada je to neophodno za uspostavljanje usaglašenosti i preduzimanje radnji za kažnjavanje takvog ponašanja;
- Putem promocije kroz edukaciju, tehničku asistenciju svih učesnika u procesu i drugih subjekata, kako bi se podstaklo željeno ponašanje.

Propisi u oblasti životne sredine, u nacionalnom zakonodavstvu, odnose se na različite aspekte uređivanja, održavanja, unapređenja i zaštite životne sredine, naročito u pogledu sistema preventivnih mera, radnji i postupaka, a sve radi sprečavanja ili ugrožavanja životne sredine u celosti ili pojedinih eko-medija.¹ S tim u vezi, svaki od ovih propisa sadrži i kaznene odredbe, kojima je zapravo propisana odgovornost za ekološke delikte, odnosno, privrede prestupe i prekršaje. Ugrožavanje ili povreda životne sredine u celosti ili pojedinih ekomedija izazvana privrednim prestupima ili prekršajima može biti učinjena sa umišljajem ili sa nehatom, gde je za učinioce propisana kazna ili zaštitna mera.² Primenu ovih kaznenih mera, praktično započinje inspektor za zaštitu životne sredine prilikom postupka vršenja inspekcijuskog nadzora. Naime, inspektor tokom obavljanja ovih poslova, ukoliko utvrdi da postoje nepravilnosti u radu i postupanju kontrolisanog subjekta, odnosno da je izvršena povreda zakona ili drugog propisa, za koje su propisane kazne, primenjuje tzv. represivna posredna ovlašćenja.³ Ova ovlašćenja se manifestuju u vidu podnošenja krivičnih, prekršajnih i prijava za privredne prestupe.

U daljem delu teksta biće prikazane kaznene odredbe koje propisuje Zakon o zaštiti životne sredine prema subjektima, licima za koje je inspekcijском kontrolom utvrđeno da su izvršili radnje koje prema ovom zakonu predstavljaju osnov za pokretanje zahteva za prekršaj i prijavu za privredni prestup.

¹ Đ. Jovanović, T. Živković, „Pregled zakona iz oblasti životne sredine u Republici Srbiji”, Zbornik radova Metodologija lokalnog ekološkog akcionog plana grada Požarevca, Požarevac, 2009., 8.

² V. Krstićević, *Zakon o zaštiti životne sredine*, Postupak pred prekršajnim sudovima zbog prekršaja iz oblasti zaštite životne sredine, priručnik za sudije prekršajnih sudova i javne tužioce, Beograd, 2010.

³ T. Živković, „ *Pojam inspekcijuskog nadzora u oblasti zaštite životne sredine*“, Pravni zapisi, časopis Pravnog fakulteta Univerziteta Union, Beograd, 2011., 296

2. ZAKON O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Radi boljeg sagledavanja propisanih kaznenih mera koje su utvrđene ovim zakonom, potrebno je navesti oblasti koje uređuje Zakon o zaštiti životne sredine. Ovim zakonom uređuje se integralni sistem životne sredine kojim se obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u našoj zemlji. Mnogobrojna, u isto vreme i osnovna pitanja, koja reguliše ovaj zakon su: osnovni principi zaštite životne sredine; upravljanje i zaštita prirodnih resursa; mere i uslovi za zaštitu životne sredine; programi i planovi za zaštitu životne sredine; industrijski udesi; mere remedijacije; sistemi za izdavanje ekoloških dozvola i odobrenja; mere zaštite od opasnih materija (proizvodnja, transport i rukovanje); monitoring u oblasti zaštite životne sredine (sistemi i informisanje); pravila kojapredstavljaju implementaciju SEVESOII Direktive; pristup informacijama i učešće u javnosti u donošenju odluka; ekonomske instrumente za zaštitu životne sredine; odgovornost za zagađenje životne sredine; nadzor; kazne.⁴

Ovaj sistem zaštite životne sredine, obezbeđuju različiti subjekti, odnosno Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave (optina ili grad),⁵ privredni subjekti u koje spadaju pravna lica i preduzetnici, koji obavljaju privredne i druge delatnosti, koriste prirodne vrednosti, ugrožavaju ili zagađuju životnu sredinu, naučne i stručne organizacije, kao i građani i njihova udruženja. Uloga ovih subjekata u ostvarivanju sistema zaštite životne sredine je različita, ali u isto vreme, prema odredbama ovog zakona, za većinu od njih postoji i odgovornost.

Nadzor nad primenom odredaba ovog zakona vrši Ministarstvo, a inspekcijiski nadzor, vrši Ministarstvo preko inspektora za zaštitu životne sredine u okviru delokruga utvrđenog ovim zakonom. Inspektori autonomne pokrajine vrše inspekcijiski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom autonomnoj pokrajini, kao i inspektori lokalne samouprave, odnosno grada Beograda, koji takođe vrše inspekcijiski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom jedinici lokalne samouprave, a sve prema ovlašćenjima iz predhodnog stava.⁶

⁴ Zakon o zaštiti životne sredine, Službeni glasnik RS, br.36/09, 72/09, 43/11.

⁵ Član 74. Stav 2. Ustava Republike Srbije, Službeni glasnik RS, broj 98/06.

⁶ Član 109. Zakona op.cit.

3. KAZNENE ODREDBE PREDVIDENE ZAKONOM O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

3.1. Privredni prestupi

Osnovni, za mnoge autore krovni, Zakon o zaštiti životne sredine je prvi propis iz ove oblasti, koji utvrđuje i reguliše odgovornost za privredni prestup. Inače, ova odgovornost je propisna za pravna lica i odgovorna lica u pravnom licu.

Tako prema članu 116. za odgovornost pravnog lica (preduzeća, ustanove ili druge organizacije) i njegovog odgovornog lica za učinjeni privredni prestup kojim se krše odredbe ovog zakona, određene su sledeće sankcije:

1. Za pravno lice-novčana kazna u rasponu od 1.500.000 do 3.000.000 dinara i
2. Za odgovorno lice u pravnom licu-novčana kazna u iznosu od 100.000 do 200.000 dinara.

Privredni prestup postoji u slučajevima ako učinilac: **1)** koristi prirodne resurse ili dobra, bez saglasnosti Ministarstva (član 15. stav 1); **2)** ne izvrši remedijaciju ili na drugi način ne sanira degradiranu životnu sredinu (član 16. stav 1); **3)** vrši remedijaciju ili na drugi način sanira degradiranu životnu sredinu, bez saglasnosti Ministarstva (član 16. stav 2); **4)** sakuplja ili stavlja u promet određene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva, odnosno suprotno uslovima utvrđenim u dozvoli (član 27. stav 4); **5)** izvozi ili uvozi zaštićene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva (član 28. stav 1); **6)** pri upravljanju opasnim materijama ne preduzima sve potrebne preventivne, zaštitne, sigurnosne i sanacione mere (član 29. stav 2); **7)** izgradi i upotrebljava postrojenja, odnosno komplekse i obavlja aktivnosti ako nisu ispunjene propisane granične vrednosti emisije i nivoa zagađujućih materija, uslovi u pogledu opreme i uređaja kojima se smanjuje ili sprečava emisija zagađujućih materija ili energije, kao i ako nisu preduzete druge mere i radnje za obezbeđenje propisanih uslova zaštite životne sredine (član 40. stav 1); **8)** ispušta zagađujuće i opasne materije, otpadne vode ili emituje energiju u vazduh, vodu ili zemljište na način i u količinama, odnosno koncentracijama ili nivoima iznad propisanih (član 40. stav 2); **9)** primenjuje domaću ili uvoznu tehnologiju ili proces, odnosno proizvodi, skladišti i stavlja u promet

proizvode koji ne ispunjavaju zahteve u pogledu životne sredine, odnosno zahtevkvaliteta proizvoda ili je tehnologija, proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina zabranjena uzemlji izvozniku (član 51. stav 1); **10**) upotrebljava uređaje koji služe za uklanjanje ili prečišćavanje zagađujućih materija za kojetehnički zahtevi nisu utvrđeni tehničkim propisima suprotno članu 51. stav 4. ovog zakona; **11**) uvozi opasan otpad (član 57. stav 1); **12**) uvozi, izvozi ili vrši tranzit otpada bez dozvole Ministarstva (član 57. stav 3); **13**) ne postupa u skladu sa odredbama člana 58. stav 1. ovog zakona; **14**) ne postupi u skladu sa članom 60j ovog zakona; **15**) ne preduzima mere sanacije o svom trošku (član 63. stav 1); **16**) ne izradi ili ne realizuje sanacioni plan iz člana 66. stav 4. ovog zakona; **17**) ne osigura se za slučaj štete pričinjene trećim licima usled udesa (član 106).

Za privredni prestup iz stava 1. ovog člana može se izreći i novčana kazna u srazmeri sa visinom učinjene štete, neizvršene obaveze ili vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet privrednog prestupa, a najviše do dvadesetostrukog iznosa učinjene štete, neizvršene obaveze ili vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet privrednog prestupa.⁷

3.2. Prekršaji

Zakon o zaštiti životne sredine propisuje više vrsta ekoloških prekršaja. Za učinjene prekršaje prema ovom zakonu, nadležni organ može izreći različite vrste i mere sankcija, od novčane kazne, kazne lišenja slobode do zaštitne mere. Popred toga, prekršajni zahtevi se mogu podneti protiv privrednih subjekata (pravnog lica, odgovornog lica u pravnom licu), peduzetnika, fizičkog lica, maloletnika, kao i odgovornog lica u organu uprave, odnosno organu samouprave.

Ekološki prekršaj postoji kada učinilac preduzme neku od više zakonom alternativno predviđenih delatnosti i to ako: **1**) proizvodi i/ili stavlja u promet prevozna sredstva koja ne ispunjavaju uslove u pogledu emisije za mobilne izvore zagađivanja (član 40. stav 3); **2**) koristi znak EMAS, a nije registrovan u sistem EMAS (član 49); **3**) na deklaraciji sirovine, poluproizvoda ili proizvoda ne upozori na zagađenje životne sredine i štetu po zdravlje ljudi koje sirovina, poluproizvod ili proizvod, odnosno njihovo pakovanjeuzrokuje ili može uzrokovati u životnoj sredini (član 52. stav 1); **4**) upotrebljava ekološki znak suprotno odredbama člana 53. ovog zakona; **5**) ne dostavi Obaveštenje iz člana 59. stav 1. ovog zakona; **6**) ne dostavi Izveštaj o bezbednosti i Plan zaštite od udesa Ministarstvu sa podacima iz člana60a ovog zakona; **7**) ne postupi u skladu sa članom 60 v ovog zakona;

⁷ Član 116. stav 2. Zakona op. cit.

8) ne postupi u skladu sa članom 60j ovog zakona; **9)** vrši monitoring bez ovlašćenja (član 71. stav 1); **10)** ne vrši monitoring i praćenje drugih uticaja na stanje životne sredine (član 72); **11)** ne dostavlja podatke iz monitoringa na propisan način (član 73); **12)** ne dostavlja podatke od značaja za vođenje registra izvora zagađivanja životne sredine na propisan način (član 75. stav 5); **13)** ne omogući inspektorima obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 111).

Član 117. zakona propisuje prekršaj pravnog lica i njegovog odgovornog lica gde se za ovo delo može kazniti pravno lice novčanom kaznom od 500.000 do 1.000.000 dinara.⁸ Za isti prekršaj za odgovorno lice u pravnom licu određena je takođe novčana kazna u iznosu od 25.000 do 50.000 dinara.⁹

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana može se izreći novčana kazna u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet prekršaja, a najviše do dvadesetostrukog iznosa tih vrednosti.¹⁰

Pored ovih kaznenih mera, za prekršaj iz stava 1. ovog člana može se izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određene delatnosti u trajanju do tri godine, a odgovornom licu da vrši određene poslove u trajanju do jedne godine.¹¹

Učinilac prekršaja može da bude i preduzetnik, za koga je članom 117a. propisana novčana kazna u iznosu od 250.000 do 500.000 dinara, ako:

1) koristi prirodne resurse i dobra, bez saglasnosti Ministarstva (član 15. stav 1); **2)** ne izvrši remedijaciju ili na drugi način ne sanira degradiranu životnu sredinu (član 16. stav 1); **3)** vrši remedijaciju ili na drugi način sanira degradiranu životnu sredinu, bez saglasnosti Ministarstva (član 16. stav 2); **4)** sakuplja ili stavlja u promet određene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva, odnosno suprotno uslovima utvrđenim u dozvoli (član 27. stav 4); **5)** izvozi ili uvozi zaštićene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva (član 28. stav 1); **6)** proizvodi i/ili stavlja u promet prevozna sredstva koja ne ispunjavaju uslove u pogledu emisije za mobilne izvore zagađivanja (član 40. stav 3) od tačke 7 do tačke 17 čini radnje propisane

⁸ Član 117. stav 1. Zakona, op.cit.

⁹ Član 117. stav 3. Zakona, op.cit.

¹⁰ Član 117. stav 2. Zakona, op.cit.

¹¹ Član 117. stav 4. Zakona, op.cit.

članom 117.st.1. od tačke 5 do tačke 13; **7)** na deklaraciji sirovine, poluproizvoda ili proizvoda ne upozori na zagađenje životne sredine i štetu po zdravlje ljudi koje sirovina, poluproizvod ili proizvod, odnosno njihovo pakovanje uzrokuje ili može uzrokovati u životnoj sredini (član 52. stav 1); **8)** ne postupa u skladu sa odredbama člana 58. stav 1. ovog zakona; **9)** ne dostavi Obaveštenje iz člana 59. ovog zakona; **10)** ne dostavi Izveštaj o bezbednosti i Plan zaštite od udesa Ministarstvu sa podacima iz člana 60a ovog zakona; **11)** ne postupi u skladu sa članom 60v ovog zakona; **12)** ne postupi u skladu sa članom 60j ovog zakona; **13)** vrši monitoring bez ovlašćenja (član 71. stav 1); **14)** ne vrši monitoring i praćenje drugih uticaja na stanje životne sredine (član 72); **15)** ne dostavlja podatke iz monitoringa na propisan način (član 73); **16)** ne dostavlja podatke od značaja za vođenje registra izvora zagađivanja životne sredine na propisan način (član 75. stav 5); **17)** ne omogući inspektoru obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 111).

Zaštitna mera zabrane vršenja delatnosti u trajanju do tri godine, kao još jedna od kaznenih mera, je utvrđena za preduzetnika za prekršaj iz stave 1. ovog člana.¹²

Kada je u pitanju fizičko lice kao učinilac prekršaja, članom 118. je za ovo lice propisana pored novčane kazne u iznosu od 5.000 do 50.000 dinara i kazna zatvora do 30 dana, ako:

1) uznemirava, zlostavlja, ozleđuje i uništava divlju faunu, odnosno razara njena staništa (član 27. stav 2); **2)** uništava, kida ili na drugi način pustoši divlju floru, odnosno uništava i razara njena staništa (član 27. stav 3); **3)** sakuplja ili stavlja u promet određene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva, odnosno suprotno uslovima utvrđenim u dozvoli (član 27. stav 4); **4)** izvozi ili uvozi zaštićene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove, bez dozvole Ministarstva (član 28. stav 1).

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana kazniće se zaprekršaj fizičko lice - akreditovani EMAS verifikator, ako na zahtev Ministarstva ne dostavlja podatke o postupku proveravanja sistema EMAS u pravnom i fizičkom licu (član 47. stav 4).¹³

Zakon o zaštiti životne sredine utvrđuje u okviru kaznenih odredbi i kažnjavanje za prekršaj koji učini roditelj, staralac, odnosno odgovorno lice u

¹² Član 117a. stav. 2. Zakona, op.cit.

¹³ Član 118. stav 2. Zakona, op.cit.

organu starateljstva. Naime članom 118a. propisano je da se ova lica mogu kazniti novčanom kaznom u iznosu od 5.000 dinara, ako zbog propuštanja dužnog nadzora nad maloletnikom, maloletnik učini prekršaj iz člana 118. stav 1. tač. 1. 2. i 3. ovog zakona.

Kao još jedna kategorija lica za koje je ovaj zakon propisao kaznene mere su i odgovorna lica u organu uprave, odnosno jedinici lokalne samouprave, odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja. Članom 120. Zakona za ovo lice propisana je novčana kazna u iznosu od 25.000 do 50.000 dinara ako učini neki od sledećih prekršaja:

1) izda odobrenje za korišćenje prirodnog resursa ili dobra, bez saglasnosti Ministarstva (član 15. stav 1); **2)** izda saglasnost na projekat sanacije i remedijacije bez propisane metodologije za izradu projekta sanacije i remedijacije (član 16. stav 2); **3)** izda dozvolu bez pribavljenog mišljenja organizacije nadležne za zaštitu prirode (član 27. stav 4); **4)** izda dozvolu bez propisane dokumentacije ili ne vodi registar izdatih dozvola na propisan način (član 28. stav 3); **5)** pripremi prostorni ili urbanistički plan bez uslova za obezbeđenje mera zaštite životne sredine iz člana 34. ovog zakona; **6)** ne obaveštava javnost i ne donese akt o uvođenju posebnih mera u slučajevima iz člana 42. stav 1. ovog zakona; **7)** izvrši registraciju pravnog i fizičkog lica u sistem EMAS suprotno odredbama člana 45. ovog zakona; **8)** ne vodi registar pravnih i fizičkih lica uključenih u sistem EMAS (član 47. stav 1); **9)** odbije upis i vrši brisanje iz registra suprotno članu 48. ovog zakona; **10)** ne donese eksterne planove iz člana 61. ovog zakona; **11)** ne proglasi stanje ugroženosti životne sredine i ne obaveštava javnost o preduzetim merama (član 62); **12)** ne vrši monitoring (član 69); **13)** ne dostavlja podatke iz monitoringa na propisan način (član 73); **14)** ne vodi informacioni sistem zaštite životne sredine (član 74); **15)** ne vodi registar izvora zagađivanja životne sredine (član 75. stav 2); **16)** dostavlja informacije suprotno članu 79. ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovornom licu u organu uprave, odnosno jedinici lokalne samouprave, odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja može se uz izrečenu kaznu izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određenih poslova u trajanju do jedne godine.¹⁴

Shodno članu 121. za prekršaj iz čl. 117., 117a., 118. i 118a. ovog zakona može se uz kaznu izreći i zaštitna mera oduzimanja predmeta koji su upotrebljeni ili namenjeni za izvršenje prekršaja, odnosno koji su nastali ili pribavljeni izvršavanjem prekršaja.

¹⁴ Član 120. stav 2. Zakona, op.cit.

4. REZULTATI PODNETIH PRIJAVA

Prema podacima Sektora za kontrolu i nadzor Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja,¹⁵ u 2010. i 2011. godini, rezultati podnetih prijava za privredne prestupe i prekršaje, prema Zakonu o zaštiti životne sredine su sledeći:

Republički inspektori za zaštitu životne sredine su u ovom periodu ukupno podneli 72 prijave za privredne prestupe protiv pavnih lica i njihovih odgovornih lica. Od toga se :

- 23 prijave odnose na privredni prestup iz člana 116. st. 1. t. 6, odnosno zato što se pri upravljanju opasnim materijama ne preduzimaju sve potrebne preventivne, zaštitne, sigurnosne ili sanacione mere;
- 22 prijave zato što se ispuštaju zagađujuće i opasne materije, otpadne vode ili emituje energiju u vazduh, vodu ili zemljište, na način i u količinama, odnosno koncentracijama ili nivoima iznad propisanih (čl. 116 .st. 1. t. 8);
- 11 prijava zato što se koriste prirodni resursi ili dobra bez saglasnosti Ministarstva (čl. 116. st. 1. t. 1.);
- 6 prijava zato što se primenjuje domaća ili uvozna tehnologija ili proces, odnosno proizvodi, skladište i stavljaju upromet koji ne ispunjavaju zahteve u pogledu životne sredine, odnosno zahteve kvaliteta proizvoda ili je tehnologija, proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina zabranjena u zemlji izvozniku (čl. 116. st. 1. t. 9.);
- 4 prijave zato što su izgrađena i upotrebljavaju se postrojenja, odnosno kompleksi i obavljaju aktivnosti, a nisu ispunjene propisane granične vrednosti emisije i nivoa zagađujućih materija, uslovi u pogledu opreme i uređaja kojima se smanjuje ili sprečava emisija zagađujućih materija ili energije, kao i da nisu preduzete druge mere i radnje za obezbeđenje propisanih uslova zaštite životne sredine (čl. 116. st. 1. t. 7.);
- Po jedna prijava zbog uvoza opasnog otpada (čl. 116. st. 1. t. 11.); zato što se uvozi, izvozi ili vrši transport otpada bez dozvole Ministarstva (čl. 116. st. 1. t. 12); zato što se ne preduzimaju sanacije o svom trošku (čl. 116. st. 1. t. 15.);zato što nije izvršena remedijacija, odnosno na drugi

¹⁵ Godišnji Izveštaj Sektora za kontrolu i nadzor za 2010. i 2011.godinu, videti, <http://www.ekoplan.gov.rs>

način nije sanirana degradirana životna sredina (čl. 116. st. 1. t. 2.); zato što se uvoze ili izvoze zaštićene vrste divlje flore i faune, njihovi razvojni oblici i delovi, bez dozvole Ministarstva (čl. 116. st. 1. t. 5.).¹⁶

Kada su u pitanju prekršaji, stanje podnetih zahteva za prekršaje za navedeni period je ukupno 221 prijava, od kojih su:

- 132 prijave zbog nepostupanja po rešenju inspektora i to na osnovu člana 117. st. 1. t. 13.;
- 64 prijave zbog sakupljanja i stavljanja u promet određene divlje vrste flore i faune bez dozvole ministarstva, odnosno suprotno uslovima utvrđenim u dozvoli (član 118.st.1.tačka 3.);
- 17 prijava zbog ne dostavljanja podataka od značaja za vođenje registra izvora zagađivanja životne sredine na propisan način (član 117. st.1. t. 12.);
- 4 prijave zbog nedostavljanja izveštaja o bezbednosti i Plana zaštite od udesa Ministarstvu (117. st. 1. t. 6.);
- Po 2 prijave zbog upotrebe ekološkog znaka suprotno odredbama zakona (117. st. 1. t. 4.) i zbog vršenja monitoringa bez ovlašćenja (117. st.1.t. 9.).¹⁷

5. KOMENTAR REZULTATA

Prikazani rezultati pokazuju da su republički inspektori za zaštitu životne sredine, prilikom vršenja inspekcijanskog nadzora, u periodu 2010.-2011. godina, zbog utvrđenih radnji koje predstavljaju privredne presteupe i prekršaje, prema Zakonu o zaštiti životne sredine, podneli protiv njihovih učinilaca, ukupno 293 prijave za pokretanje postupaka pred nadležnim tužilaštvima, odnosno sudovima. Analizom ovih rezultata utvrđuje se da je neravnomerna, nejednaka zastupljenost utvrđenih ekoloških delikata, da se pojedini češće primenjuju, odnosno ponavljaju, za razliku od većine zakonom propisanih, koji se nikako ne primenjuju. Razlog ovakvog stanja u primeni kaznenopravnih odredaba predmetnog zakona, bi se mogao tražiti u težnji zakonodavca, da su zbog važnosti ovog zakona, njime obuhvaćeni svi mogući slučajevi vezani za kaznene odredbe, koje se odnose na zaštitu životne sredine.¹⁸ Ovako maksimalno postignuta iscrpnost propisa, nije bila neophodna, odnosno u praksi se pokazala nepouzdanom, naročito zbog postojanja seta sektorskih zakona, koji takođe propisuju, utvrđuju kaznene

¹⁶ Godišnji Izveštaji, op.cit. str. 653-675/2010.god. i 521-536/2011.god.

¹⁷ Godišnji Izveštaji, op. cit. str. 678-714./2010.god. i 539-609/2011.god.

¹⁸ Nacionalna strategija za aproksimaciju oblasti životne sredine za Republiku Srbiju, Službeni glasnik RS, br. 55/05, 71/05, ispravka 101/07, 65/08 i 16/11, str. 9-11.

odredbe, zbog učinjenih ekoloških delikata. U odnosu na navedene nadležnosti pokrajinske i beogradske inspekcije za zaštitu životne sredine, napominje se da prema njihovim izveštajima o radu, za posmatrani period nije bilo prijava za privredne prestupe i prekršaje prema Zakonu o zaštiti životne sredine.

Što se tiče lica protiv kojih su podnete prijave za prekršaje, može se zaključiti da su zastupljena samo fizička lica i pravna lica sa njihovim odgovornim licima. Ni jedna prekršajna prijava nije podneta protiv ostalih zakonom predviđenih lica, odnosno preduzetnika, odgovornog lica u organu uprave, odnosno organu lokalne samouprave, kao ni maloletnika.

Na osnovu ovih podataka, a radi kompletnog sagledavanja primene kaznenih odredaba prema Zakonu o zaštiti životne sredine, neophodno je utvrditi postupanje nadležnih tužilaštava i sudova. Međutim, ovi državni organi za razliku od inspekcijских ne prikupljaju i ne vode na ovaj način podatke za učinjene ekološke delikte. To je razlog što se njihovi podaci ne mogu koristiti za pregled postupanja po podnetim prijavama za privredne prestupe i prekršaje, čiji su podnosioci inspektori za zaštitu životne sredine.

6. ZAKLJUČAK

Osnovni cilj ovakvog pregleda kaznenih odredaba, prema Zakonu o zaštiti životne sredine, koje propisuju radnje koje predstavljaju privredne prestupe i prekršaje, utvrđuju lica protiv kojih se mogu pokrenuti postupci zbog učinjenih kaznenih dela i navode kaznene mere za njihove učinioce je, da se približi značaj i važnost ovog sistemskog, osnovnog zakona u oblasti zaštite životne sredine. Navođenjem podataka koji se odnose na broj i vrstu podnetih prijava za privredne prestupe i prekršaje, sačinjen je prikaz, postupanja republičke inspekcije za zaštitu životne sredine, kao primer dosadašnje primene navedenih kaznenih odredaba ovog zakona u praksi.

Na osnovu ovih elemenata nesporno je da je nadležna inspekcija za zaštitu životne sredine, primenjivala na osnovu svojih ovlašćenja, kaznene odredbe ovog zakona. Međutim, činjenica da je prema prikazanim podacima, neravnomerna, nejednaka zastupljenost utvrđenih ekoloških delikata, da se pojedini češće primenjuju, odnosno ponavljaju, za razliku od većine zakonom propisanih, koji se nikako ne primenjuju, ukazuje da Zakon o zaštiti životne sredine treba da pretrpi izmene i dopune. Naime ovaj zakon karakteriše širok

opseg i opšti karakter njegovih odredbi, jer reguliše i povezuje pitanja koja su u međuvremenu regulisana posebnim, sektorskim zakonima.¹⁹

Za sveobuhvatnu stanje i analizu primene kaznenopravnih odredaba Zakona o zaštiti životne sredine, u našoj zemlji, neophodan je i pregled postupanja, odnosno donetih odluka od strane javnih tužilaštava i sudskih organa. Do usklađivanja metodologije prikupljanja i izrade podataka iz oblasti zaštite životne sredine inspekcijских i pravosudnih organa, nije moguće na adekvatan način, pratiti primenu kaznenih odredbi ovog zakona, a samim tim i praćenje uspostavljanja delotvornog sistema zaštite životne sredine i njen održivi razvoj.

Tatjana Živković, bachelor

APPLICATION OF CRIMINAL LAW ACCORDING TO THE ENVIRONMENTAL PROTECTION ACT

Summary

The legal framework in each country is one of the fundamental, and at the same time on of the key conditions for the preservation and enhancement of environment. In Serbia, the system of legal norms in the field of protection and improvement of environment consists of a number of laws and regulations. Certainly, the most important and structurally the most complex system law in this area is the Environmental Protection Act. Given the importance of this law, and that it regulates the integrated system environment protection which enables the exercise of the human right to live and develop in a healthy environment and a balance between economic development and environmental protection in our country, the provisions prescribing penalties are an important part of this statute. The paper describesthe provisions on economic crimes and misdemeanors and criminal actions that may be taken against theperpetrators of these environmental crimes, according to this law, as well as their application, based on available data from the Republic Environmental Inspection.

Keywords: *Environmental Protection Act, penal provisions, economic offenses, petty offenses, penalties, inspection for environmental protection*

¹⁹ T. Živković, I. Vavić Igor, Đ. Jovanović „Nadzor u oblasti životne sredine- pojam i značaj“, časopis „Kvalitet“, broj 1-2, Poslovna politika, Beograd, 2011.